

Het jachtbesluit en het soortenbesluit

Op 28 april organiseerde WMF samen met Natuurpunt een inhoudelijke vorming over het jachtbesluit en het soortenbesluit. Hiervoor werd Jos Gysels, diensthoofd natuurbeleid van Natuurpunt, uitgenodigd om de recente ontwikkelingen rond dit thema toe te lichten.

Een eerder overleg tussen WMF en het provinciaal kabinet van landbouw omtrent wildschade was één van de aanleidingen om deze toelichting te agenderen.

Na een verwelkoming door WMF-voorzitter Eric Vandorpe en een kort voorstellingsrondje werd het woord gelaten aan Jos Gysels. Na de toelichting volgde nog een vragenronde met aanvullende discussies. Een korte samenvatting van de interessante uiteenzetting:...

Stand van zaken

Op het einde van 2007 lag een voor-voorontwerp van het soortenbesluit op tafel dat zelfs rijp werd geacht om geadviseerd te worden door de MiNaraad. Het was de bedoeling om het soortenbesluit klaar te hebben voordat het nieuwe jachtbesluit er zou komen in het voorjaar van 2008.

Iedere 5 jaar wordt het jachtbesluit immers vernieuwd en op 1 juli 2008 vervalt het oude jachtbesluit. Het soortenbesluit leek ook te passen (voor wat de soorten betreft) in de vraag van Europa naar instandhoudingsdoelstellingen, maar het voorontwerp van het soortenbesluit was niet ver genoeg gevorderd om nog voor het jachtbesluit klaar te zijn. Het jachtbesluit kwam dus voor het soortenbesluit en ook het besluit over de instandhoudingsdoelstellingen voor de speciale beschermingszones zullen voor het soortenbesluit komen.

Het enige wat er dus tot nu tot stand kwam zijn de 3 jachtbesluiten, het soortenbesluit is nog niet beklonken en er kan dus nog geprobeerd worden om input te geven.

Soorten

Rond soorten is er heel wat te doen in het natuurbeleid, het is geen eenvoudige en eenduidige materie. De basis van het natuurbeleid is het natuurdecreet, waarin er bijna niets vermeld werd over soorten. Het grootste deel handelde over gebiedsgerichte instrumenten. Wat er wel vermeld werd is een horizontaal beleid, waaruit het besluit over vegetatiewijziging voortkwam. Enkel een drietal artikels in het natuurdecreet handelden over een soortenbeleid. Hierin wordt een soortenbeschermingsplan genoemd, er wordt vermeld dat de regering maatregelen kan treffen in het kader van soortendoelstellingen en dat er een vergoeding voorzien is voor wildschade aan landbouwgewassen.

Kind van de tijd

Waarom werd er in het natuurdecreet en in het beleid in het algemeen geen aandacht besteed aan soorten? Dit heeft alles te maken met de tijdsgeest van de jaren '90, waarin de focus lag op gebiedsgerichtheid, ecosystemen en wetenschappelijkheid. Dit leidde er toe dat in de jaren '90 geen aandacht ging naar een soortenbeleid dat emotioneel en ethisch geladen was. Nochtans stond dit haaks op de traditie van het natuurbehoud, die voordien altijd gebaseerd was op vogel- en dierenbescherming. Bijvoorbeeld het allereerste besluit in het kader van natuurbehoud regelde de bescherming van de nachtegaal. Dierenbescherming en natuurbehoud werden in de vroege jaren altijd als één beschouwd. Maar deze twee tradities zijn stilaan uit elkaar gegroeid tot aparte organisaties die streven naar dierenbescherming enerzijds en natuurbehoud anderzijds. Nochtans zijn gebiedsgerichte werking en een specifiek soortenbeleid complementair.

Kluwen van regels

Wat er nu wel is ter bescherming van soorten is een allegaartje van wetten, decreten en decreetbepalingen. Wel is er het besluit over uitzetten van exoten. Voor de rest zijn er alleen nog de Koninklijke besluiten op basis van de unitaire wet van de jaren '70. Er is zelfs nog altijd een KB met een lijst van beschermde dieren en planten waarop soorten vermeld staan die niet in Vlaanderen voorkomen.

Het soortenbeleid had dus een inhaalbeweging nodig. Een externe bondgenoot hierin was de stimulans vanuit Europa en de mondiale diversiteitproblematiek. In 2002 werd het natuurdecreet aangepast om een veroordeling van Europa te vermijden. Er werden voor Europese soorten meer garanties en juridische rechtszekerheid ingebouwd. Vogels zijn, algemeen beschouwd, beter beschermd via de vogelrichtlijngebieden.

Hierin zou het soortbeschermingsbesluit dus een grote stap vooruit worden, maar de regering heeft er geen werk van gemaakt. Onze regeringen hebben ook weinig ambitie om meer te doen dan wat er door Europa wordt opgelegd. Op deze manier kunnen er ook regels afgeschaft worden die niet meer gevraagd worden door Europa.

Vanuit Natuurpunt was er grote vraag naar een totaalaanpak van het soortenbeleid, zijnde alle aspecten en doeleinden in 1 geheel bekijken. Ook de soorten buiten de reservaten zijn van belang. Er is telkens een verschillende aanpak vereist, ook voor de soorten die hinder veroorzaken, waarbij het antwoord vergoedingen of preventieve maatregelen kunnen zijn. Dus het doel was een totaalverhaal in 1 besluit met alle maatregelen en instrumenten die hierin worden opgenomen. Nu is er een allegaartje van besluiten en maatregelen waarbij er regelmatig met 'onderaanneming' wordt gewerkt, zoals bijvoorbeeld het inschakelen van jagers voor de bestrijding.

Jachtbesluiten

Er zijn nu dus 3 jachtbesluiten,

- In het eerste jachtbesluit wordt het jachtexamen geregeld.
- Het tweede besluit is het jachtopeningsbesluit met de openingstijden.
- Het derde jachtbesluit is het jachtvoorwaardenbesluit waarin de methodes en praktijken beschreven staan. De data zijn nu meer eenduidig voor de verschillende soorten. Het tot stand komen van dit besluit is het resultaat van een beetje geven en nemen tussen de jagers en de natuurverenigingen.

Fundamenteel hierin is dat het jachtbesluit wordt gebruikt om de jagers initiatiefrecht te geven en om het soortenbeleid uit te voeren of toch te beïnvloeden.

Hiervoor zijn er 4 soorten jacht in het leven geroepen.

- Gewone jacht
- Bijzondere bejaging : indien noodzakelijk ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, weiden of eigendommen of voor natuurbeheer of veiligheid van het luchtverkeer, mag men ook buiten de gewone openingstijden jagen. Het gaat dus eerder over bestrijding, maar dan door jagers. Het everzwijn was een ideaal excuus hiervoor, want bestrijding mag niet 's nachts en everzwijnen zijn alleen maar 's nachts te bejagen.
- Bestrijding : De eigenaar of gebruiker van een grond heeft het recht om jaagbaar wild dat schade toebrengt aan gewassen, teelten, bossen of andere eigendommen, te bestrijden en te doden. De eigenaar of grondgebruiker kan ook buiten de openingstijd van dit recht gebruik maken. Dit doden mag alleen gebeuren door een bezitter van een jachtverlof . De activiteit mag alleen tussen zonsopgang en zonsondergang gebeuren en het gedode wild mag niet worden behouden of verkocht.
- Populatieregulatie omwille van natuurbehoud : deze categorie van jacht is voor de natuurbeweging niet wenselijk wegens het initiatiefrecht van de jagers.

Dit alles maakt de jacht een complexe regelgeving, waardoor je niet meer eenduidig kan stellen waar en wanneer er iemand het recht heeft om te jagen. Natuurpunt is niet tegen het uitbesteden van taken aan jagers, maar wat heel gevaarlijk is, is dat de jagers het initiatiefrecht hebben. Op deze manier is een integrale aanpak niet mogelijk. Want in verschillende gebieden zullen er andere acties ondernomen worden.

Zondagsrust

Er is nog een poging geweest om iets uit de brand te slepen in verband met de zondagsrust wat leidde tot een typisch Belgisch compromis: in de zondagvoormiddag is de jacht afgeschaft, 's namiddags is

jacht mogelijk, enkel als het op voorhand gemeld wordt. Er wordt ook een meldpunt opgericht om alle conflicten tussen jacht en recreatie te verzamelen.

Vogelrijke gebieden

Er zijn een aantal vogelrijke gebieden, die ingewikkeld afgebakend zijn met verschillende regelgevingen waar er ook beperkingen op de jacht van kracht waren. Nu is er een nieuwe optie: de wildbeheereenheden (WBE) mogen een plan indienen met de afbakening van de rustzones voor de watervogels en in ruil mag er wel gejaagd worden in de rest van het vogelrijk gebied. De WBE neemt het initiatief, de kaarten moeten goedgekeurd worden in samenspraak met de natuur- en milieuverenigingen. In vogelrichtlijngebieden kan er gejaagd worden mits dit past in de instandhoudingdoelstellingen van het gebied.

De toekomst van soorten en natuurbeheer: reflecties

Soorten doen er toe, ze zijn complementair belangrijk voor gebiedsgerichte werking. En ze zijn enorm belangrijk voor het draagvlak van natuurbehoud. De opsplitsing tussen soortenbescherming en natuurbeheer is er wel in de organisatiestructuren maar is voor de mensen veel minder duidelijk. Soorten liggen bij de mensen veel emotioneler dan ecosystemen, dus dit aspect mag zeker niet verwaarloosd worden.

De noodzaak voor een integrale aanpak is ook meer en meer nodig door de klimaatwijziging, die zich zichtbaar zal manifesteren bij de verschillende soorten. Het is nu al moeilijk uit te maken wat het onderscheid is tussen een exoot en een klimaatsoort. Hoe exoten zich gedragen is afhankelijk van het klimaat. We weten nu al welke plaagsoorten er zullen zijn binnen enkele jaren. Bijvoorbeeld de termieten rukken op aan 50 km per jaar en zitten nu al boven Parijs. Op de processierupsen was men niet voorbereid en zo neigt soortenbeheersing eerder naar rampenbestrijding. Het is noodzakelijk om dergelijke ontwikkelingen op te volgen.

De mens heeft het gevoel de natuur onder controle te hebben en is niet veel meer gewoon qua overlast van dieren en natuurelementen. Wanneer er nu veel plaagsoorten opkomen, dan zullen die beestjes bestreden worden en kan er een algemene teneur ontstaan tegen de natuur. En dit kan ook consequenties hebben voor het draagvlak voor natuurbehoud.

Samenvatting van Natuurpunt i.v.m. de jachtbesluiten en de jachtbesluiten zelf zijn op aanvraag te verkrijgen bij frederik.lapeirre@wmfkoepel.be / 051 40.46.96